

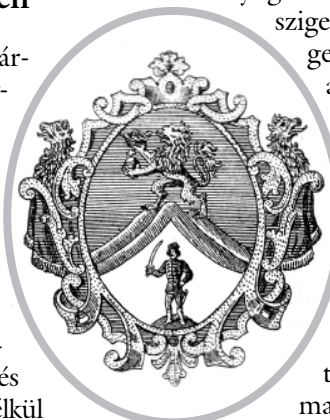
Pest-Pilis-Solt-Kiskun rövid története

A megye leírása XX. század eleje viszonyainak megfelelően

Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye a történelmi Magyarországon Duna és Tisza közti részében, a két folyam közt hosszan északról dél felé nyúlik. Határai Hont, Nógrád, Esztergom, Komárom, Fejér és Tolna, Bács, Bodrog, Heves, Jász-Nagykun-Szolnok és Csongrád vármegyék; nyugaton a Duna, keleten a Zagyva és a Tisza természetes határai, anélkül hogy a határ mindenütt szorosan követné e folyómedrét.

Területe 12 101 km². Felszínének legnagyobb része lapályos; a Duna-Tisza köze nem egyenletes lapály, hanem a Cserhát déli nyúlványaihoz hullámos földhát (110-130 m) csatlakozik, mely 30-50 km szélességben dél felé nyúlván, a két folyó vízkörnyékét egymástól elválasztja; e földhát száraz, homokos, helyenként hosszan elnyúló homokpadokkal. A Cserhát végső ágai csakis a vármegye északnyugati részében tömörülnek összefüggő heglánccá, mely a Nagyszállban 652 méter magas. A Duna jobb partján a Pilis-hegység (757 méter) emelkedik, mely a Börzsönyi-hegységgel a Duna festői szorosát alkotja. A Pilis felől kelet felé húzódik a Nagy-Kevély (537 m) csoportja; a főváros közelében a kies Budai-hegység (Jánoshegy 529 m) emelkedik. Folyóvizei közül legjelentékenyebb a Du-na és a Tisza. A Duna Nagymaros és Visegrád közt éri el a vármegyét s

Budapestig keresztülhasítja, ezen alul pedig nyugati határát mossa. Jelentékenyebb szigetei a Szentendrei-, a Margitsziget, az Újpesti-, Óbudai- és főleg a Csepel-sziget. A Tisza Szolonokon alul éri el a vármegye földjét s innen kezdve nagy kanyargásokkal dél felé folyik. A vármegye többi folyóvizei közül a Tiszába ömlő Zagyva és Kőrösér említendő; a Zagyva a Galga és Tápió vizét is magába veszi. Gyógyító hatású források igen nagy számmal fordulnak elő Budapest határában, nevezetesen a világhírű keserűvízforrások és a híres hévvizek.

Éghajlata az északnyugati dombos és hegyes vidéken hűvösebb, a síkságon egészen alföldi jellegű. Budapesten az évi közepes hőmérséklet 9,6 °C. Legmelegebb hónap a július, leghidegebb a január, a hőmérséklet abszolút szélsőségei 38,8 és -20 °C. A csapadék évi mennyisége 664 mm. A lapály általában véve melegebb és csapadékban szegényebb; az aszályosság oka különösen a júliusi és augusztusi csapadék csekély voltában rejlik. A szelek közül leggyakoribbak az északnyugati és keleti szelek.

Ásványkincsekben a vármegye szegény, bár a hegyek jó épület-és burkolatkövet szolgáltatnak. A növényvilág aránylag gazdagabb; a vármegye összes termőterülete 1 224 918 ha, amiből szántóföld: 691 215 ha; kert: 9 599 ha; rét: 141 905 ha; legelő: 229 614 ha; nádas: 223 48 ha; szőlő: 57 900 ha; erdő: 129 128 ha. A Pilis-hegységben

és a Cserhátban találhatóak a legnagyobb kiterjedésű erdőterületek, főleg tölgy és bükk, keverve gyertyán-, szil-, nyár és egyéb fákkal. A vármegye főterméke a rozs, búza, árpa és zab, melyekkel élénk kereskedés folyik külföldre. Jelentékeny a kukorica és burgonya művelése. A takarmánynövények közül igen sűrűn vetett kukorica (csalamádé), lucerna és muhar, lucernamag és veres lóheremag a kiemelkedő, melyeket külföldre is exportálnak. Rét és legelő sok és jó van a budai oldalon, a Duna és a Rákos patak mentén, ill. jelentősebb területeket találunk a Galga, Tápió és Zagyva környékén. A konyhakertészet Budapest és Vác között a Duna mindkét partján, főleg szerb és bolgár kertészek üzik. Cegléd vidékén sok görög- és sárgadinnye terem. A szőlőművelés jelentékeny; legjobb borok Budafok (Pro-montor), Vác és Szentendre vidékén teremnek. Virágzó gyümölcsészete van Nagykovácsi, Budakeszi, Pomáz és Gödöllő községeknek. A házi állatok száma (1910-ben, db): szarvasmarha: 206 585; ló: 108 573; szamár: 745; öszvér: 39; sertés: 299 966; juh: 181 722; kecske: 4825;

Ekkor a lótenyésztés tekintetében kitűnik Cegléd, Nagykőrös, Kiskunfélegyháza, Kiskunhalas és a monori, abonyi, solti, kalocsai és kiskőrösi járások több községe. A juhtenyésztés erősen csökkent, legnagyobbbrészt nemesített juh fajokat tenyésztenek. Fontosabb a sertés tenyésztés és kereskedés is, melynek központjai Cegléd, Kecskemét és Kiskunfélegyháza. A méhészet sokat fejlődött, különösen a gödöllői méhészeti tanintézet és telep hatására; a méhkasok száma 24 008 db. Élénkebb a halászat, mely a Dunában és Tiszában sügérre, süllőre, harcsára, pontyra, kárászra, csukára stb. terjed ki. A vadászat leginkább a hegyes vidékre szorítkozik, ahol nevezetesen a királyi erdőterületen (Visegrád, Gödöllő) a nemesebb vad is gyakori.

A vármegye lakóinak száma Budapest és Kecskemét nélkül 1869-ben 534 548 fő,

1900-ban 825 595, 1910-ben 1 029 246 és 1920-ban 1 147 286 volt. A lakosok nemzetiségi megoszlása az 1910-es népszámlálás adatai szerint 904 704 magyar, 83 496 német, 26 681 tót, 564 román, 602 horvát és 3 895 szerb; a magyarság rohamosan szaporodik. A nem magyarajkúak közül 74 132 beszél magyarul. A lakosság megoszlása hitfelekezeti szerint: római katolikus: 718 805; görög katolikus: 2 609; görögkeleti: 4 928; református: 193 986; izraelita: 39 448 fő. Foglalkozásra nézve vármegye lakossága: őstermelés: 54,1%; ipar: 24,2%; kereskedelem és hitel: 3,8%; közszolgáltatások: 3,4%; szabad foglalkozások: 3,4%; véderő: 0,2%; napszámosok: 2,5%; házi cselédek: 1,9%.

A tényleg keresők száma 408 761 fő, az eltartottaké 622 075 fő. Korszakunkban tehát a vármegye lakosságának többsége őstermelésből él, amely a népességnek több mint felét foglalkoztatja, de az ipar és kereskedelem is mindinkább teret nyer. A kereskedelem, melynek főbb cikkei a nyers termények mellett az ipar termékei, a kiterjedt közlekedési hálózat mellett nagy virágzásra jutott; gócpontja Budapest.

Közművelődés tekintetében a vármegye helyzete elég kedvező; a 6 éven felüli lakosságnak 79,8%-a tud írni és olvasni. A vármegye területén két hittudományi főiskola (Váci és Kalocsa), 11 gimnázium (Cegléd, Újpest, Kiskunfélegyháza, Vác, Kalocsa, Rákospalota, Kiskunhalas, Nagykőrös, Gödöllő, Aszód és Kunszentmiklós), 3 gazdasági intézet (Gödöllő 2, Budafok), 2 ipari és keresk., 3 művészeti iskola, 1 kisdédvönöképző (Kalocsa), 3 tanítóképző (Kiskunfélegyháza, Kalocsa, Nagykőrös), 2 tanítónő-képzőiskola (Kalocsa 2), 39 polgári és 1 felsőnépiskola, 623 elemi, 311 általános ismétlő, 13 iparosinas és 2 börtöniskola, végül 154 kisdédvő, 13 menedékház és 2 emberbaráti intézet van. Ezen iskolákat összesen 181 574 tanuló látogatja

Közigazgatásilag a vármegye 17 járásra

oszlík. A vármegyében 9 város, 202 nagyközség és 18 kisközség található, továbbá 1009 puszta és telep. Székhelye Budapest. Törvénykezési tekintetben a vármegye a kalocsai, kecskeméti és pestvidéki törvényszék területéhez tartozik. Budapesten van a fő vámhivatal is, továbbá az államépítészeti hivatal, közúti kerületi felügyelő, posta- és távíró-igazgatóság.

A vármegye története

Maga a név, Pest-Pilis-Solt-Kiskun mutatja, hogy e vármegye hajdan négy külön területet képezett. Pest vármegye, az első, az a terület, amelyet ma a két pesti, a két váci és a két kecskeméti járás foglal el. Ez még az Árpád-kori első vármegyék közül való. Nevét Pest várostól és annak hajdani várától vette. Pilis vármegye a pomázi és biai (régebben pilisi felső és alsó) járás volt, Buda és valószínűleg a Ráckevei-sziget nélkül. Ez a terület hajdan Esztergom vármegyéhez tartozott és a tatárjárás után, IV. Béla alatt alakították külön vármegyévé. Nevét a pilisi vártól (visegrádi vár) vette. Solt vármegye a Duna balpartján hosszan, keskenyen elnyúló, három solti járás területe volt, nevét Solt váráról kapva. Végül a Kis-Kunság még a XIX. század második feléig a Jászsággal és Nagy-Kunsággal együtt a szabad jászkun közigazgatási kerületet alkotta, majd a vármegyéknek az 1876. XXXIII. tc. alapján életbe léptetett új területi beosztása alkalmával csatolták ide. Pest, Pilis és Solt vármegyék közül az első felosztásból származó törzs-ösmegye csak Pest volt. Pest vára a magyarok bejövetelekor már fenn állott és a Duna mindkét partjára kiterjedt. A várat, amely a vármegyének nevet adott, az akkor pesti várnak nevezett Budavárban kell keresnünk. Pilis vármegye keletkezése IV. Béla nevéhez fűződik, megszűntét Nagy Lajos király uralkodása alatt abban az időben kell keresnünk, amikor a megyék újonnan rendez-

tervén, Pilis vármegye Pesttel egyesítettett. Az egyesítés abban állott, amit II. Ulászló 1492. I. dekretumának 100. címe kifejez, t.i., hogy az állandó királyi lak Buda mellett lévén. Külön főispánja e két vármegyének nem volt, hanem ezek egyenesen a király, illetőleg annak helyettese, a nádor kormányja, igazságszolgáltatása és hadvezérsége alatt állottak. Solt vármegye alakítása megelőzte Pilis vármegyét. Eleinte Székes-Fehér vármegyéhez tartozott. Miksa király 1569. hozott III. dekretumának 52-ik cikke Solt vármegyét bíraskodás tekintetében Pest megyéhez csatolta. Ezen idő után a vármegye mindig Comitatus Pest, Pilis et Solth articulariter uniti (Pest, Pilis és Solt törvényesen egyesült vármegyék) nevezete alatt fordul elő; kivéve az 1850–61 közti időt, amikor Pest-Pilis és Pest-Solt név alatt kétfelé volt szakasztva. Rendes szék-és gyűlési helye a vármegyének a török idők előtt Buda volt. Mikor a török 1541-ben Budát elfoglalta, Pest váltotta fel. Később ugyancsak a török uralom miatt, innen is elkerült a székhely, mely leggyakrabban a füleki várban volt, s csak 1689-ben került ismét vissza Budára. A török világ alatt saját háza a vármegyének se Budán, se Pesten nem volt és csak 1689-ben rendelte el a nádor, mint a vármegye főispánja, hogy a vármegye Budán házat szerezzen. Ekkor fenn a várban, a várbeli városháza mellett az Úri utcában, majd 1696. december 1-jén Pesten vett a vármegye házat. Pest vármegye szervezete, a királyi lakhelynek, az ország kormányzatának keblében léténél fogva, némileg különbözött a többi vármegyék szervezetétől. A nádorok egész 1848-ig voltak főispánjai a vármegyének. Mikor nádor nem volt, a királyi helytartók is viselték e méltóságot. Vármegyei pecsétet az 1659. LXXVI. tc. alapján Wesselényi Ferenc nádorsága és főispánsága alatt kapott a vármegye. E pecsétnyomó 1733. június 1-ig volt használatban, amikor Sigillum comitatum Pest, Pilis et Solth articulariter unitorum körirat alkalmaztatott. Ezt a

pecsétet 1837. június 7-ig használták, amikor a vármegye latin feliratú pecsétjét Pest, Pilis és Solt vármegyék pecsétje 1836-ban magyar körirattal cserélte ki. Ez 1876-ig volt használatban, kivéve az 1849-től 1861-ig terjedő időszakot, amely alatt a vármegyékben általában kétféjű sasos pecsétek használata volt elrendelve. Jelenlegi pecsétjét a Kiskunságnak az előbbi hármas vármegyéhez történt csatlósítása óta használják. Az első világháborúban a vármegye területéről kiegészített ezredek sokszor kitüntették magukat a legváltóságosabb harcokban. Az 1918-as forradalom után a sokat szenvedett lakosság több helyen erőszakosságokra ragadtatta magát; de a rend rövid idő múlva helyreállt. A proletárruralom megalakulásakor e vármegye közigazgatási vezetőit is eltávolították, 1919. április 29-én öt tagú direktórium állt a vármegye élére. A terrorcsapatok erőszakossága ellen több helyen felkelések törtek ki, mire a Tanácsköztársaság különítményesei (Szamuely Tibor) nagy vérengzéssel fojtották el az elégedetlenséget, különösen Abony, Dunapataj, Solt, Tass, Ráckeve, Kalocsa községekben. A proletárdiktatúra bukása után a megszálló román csapatok szintén rengeteg kárt okoztak az erőszakos rekvirálásokkal, míg 1919 novemberében a vármegye felszabadult a megszállás alól. A kommunista hatalomátvétel egy jelentős közigazgatási reformmal járt együtt, a Szovjetunióhoz hasonlóan átérték a tanácsrendszerre. A nagyszabású átalakítás érintette a vármegyerendszert is. Ennek során 1950. január 1-i hatállyal Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegyéből két új megyét alakítottak ki: Bács-Bodroggal együtt egy részéből lett Bács-Kiskun, míg más részéből Pest megye született.

Jelentősebb – egykori és mai – települései:

AQUINCUM ■ a Duna (Danubius) jobb partján épült a rómaiak idején. Ma Budapest része. Kr. u. 93-tól a dák fenyegetés miatt a rómaiak kiépítették a Danubius menti limest, s ekkor emelték Aquincum légiós táborát. 103–106 között lépett életbe Pannonia új tartományi beosztása, melyben Aquincum a Pannonia Inferior néven szervezett Kelet-Dunántúl székhelye lett. Hadrianus császár pannoniai látogatásakor ide is eljutott. 194-ben kapta meg a colonia rangot. 202-ben Septimius Severus császár is meglátogatta. 270–271-ben eredményes harc folyt az Aquincumot támadó vandálok ellen. 289–293 között Diocletianus császár is megfordult a városban. Ebben az időben négy részre osztották Pannóniát. Aquincum Valeria tartomány székhelye lett. 374/75-ben Valentini-anus császár felkereste a várost a szvébek és a szarmaták elleni hadjárata során. Az V. században, a birodalom meggyengülésekor nem bírta el a tartomány a barbár nyomást, Aquincum is elnéptelenedett, köveit széthordták.

CSEPEL-SZIGET (Nagysziget) ■ Budapest és Pest megye része. Egy 1019-ből keltezett, vitatott hitelességű oklevél említi először. 1148-ban Nagyszigetként említik. A királyi birtokon elsősorban vadásztak. 1848. szeptember 30-án a Csepel-sziget déli csücskén fekvő Lóréven Görgey Artúr hadbírósi ítélettel felakasztatta gr. Zichy Ödönt. 1923. március 2-án helyezték üzembe a Csepel-szigeten az első, beszéd és zene sugárzására alkalmas rádióadót. Jelentős ipari központ, legnagyobb üzeme Weiss Manfréd Művek, melyet 1944-ben Hermann Göring-ről, 1950. március 24-i döntésével Rákosi Mátyásról neveztek.

CEGLÉD ■ város Szolnoktól nyugatra, a Duna–Tisza közén. A XIV. században

említik először a források, a XV. században mezőváros, vámos és vásároshely. 1514-ben erre vezetett Dózsa György-féle keresztiesereg útja. 1541-től török hódoltsági település, belső önkormányzati joggal. 1684-re átmenetileg kihalt, de lakossága gyorsan visszatért. 1897. február 14–16. között földmunkáskongresszus színhelye volt.

GÖDÖLLŐ ■ város Budapestől északkeletre. A XIV. században említették először. 1744-ben kezdődtek meg a Grassalkovich-kastély építési munkálatai, s 1750-ben fejeződtek be, Mayerhoffer András tervei alapján. 1867 után Ybl Miklós alakította át. 1751-ben Mária Terézia és férje látogatást tett Gödöllőn. 1849. április 7-én az itt tartott haditanács határozott a tavaszi hadjárat további útvonaláról. A kiegyezést követően királyi nyaralóhely lett. 1949-ben települt Gödöllőre az Agrártudományi Egyetem.

ISASZEG (Irsvaszeg) ■ település Gödöllőtől délre. 1265. március elején az itt megvívott ütközetben István ifjabb király serege legyőzte apja, IV. Béla király hadát. 1266-ban a nyúlszigeti-béke zárta le a viszályt. 1849. április 6-án a honvédsereg főerői az isaszegi csatában győzelmet arattak a császári-királyi hadsereg felett.

LÓRÉV ■ település a Csepel-sziget legdélebbi részén. Nevét a hajdani királyi ménesről kapta. A XVII. század végén elnéptelenedett falut a XVIII. század elején szerbekkel telepítették be, s ma is szinte teljesen szerb származású a falu lakossága. 1848. szeptember 30-án itt végeztette ki Görgey Artúr őrnagy hadbíróági ítélettel gr. Zichy Ödönt, aki Jellačić-nak teljesített futárszolgálatot.

MOGYORÓD ■ település Budapesttől keletre. 1074. március 14-én Géza és László hercegek verték meg a német és cseh csapatokkal támogatott Salamon király hadát. 1986. június 15-én avatták fel a Forma-1 futamok megrendezésére alkalmas versenypályát, a Hungaroringet.

NAGYKÖRÖS (Körös, Kalánkőröse) ■

város Ceglédttől délre. 1266-ban említik először az oklevelek a Bor-Kalán nemzetség erdejeként. 1276-ban már falu is volt itt. A XV. században mezőváros, melynek vámja is volt. A török hódoltság idején szultáni hász város lett, így jobb helyzetbe került, s más, elpusztult falvak földjeit is megszerezte magának. 1597-ben a tatárok kétszer is végigpusztították Pest megyét, úgyhogy csak három lakott hely maradt, ezek egyike volt Nagykörös.

VÁC ■ A Duna bal partján, a síkság és a hegyvidék találkozásánál terül el, ott, ahol a nagy folyó kiszabadul a hegyek közül és nagy ívben délnek fordul. A helység már a XI-XII. században fontos gazdasági szerephez jutott. Az István király által alapított tíz püspökség között szerepelt a váci is. 1074-ben I. Géza király legyőzte Salamont, és fogadalmához híven Vácot várat építtetett. 1075-ben a garamszentbenedeki bencés kolostor latin nyelvű alapítólevele Vácot már városnak (civitas) nevezi. 1241-ben a tatárok kifosztották a várost. A vész elmúltával IV. Béla kővárat építtetett, és a megfogyatkozott lakosság pótlására németeket telepített le. A XIV-XV. században gazdag kereskedőváros volt, vámmal és révvél. 1485-ben I. Mátyás országgyűlésének színhelye. 1544-ben lett a töröké a város, s egészen 1684-ig a kezükben tartották. 1684. június 7-én Lotharingiai Károly herceg Vác mellett verte meg Musz-tafa pasa főcseregét és szabadította fel a várost. A XVIII. században nagyot fejlődött a város. 1764-ben Mária Terézia látogatásakor Canevale tervei alapján diadalívet építettek. 1767-ben a Királyi Nemesi Akadémia kezdte meg működését Vácot. 1777-ben fejeződött be a székesegyház építése Pilgram, majd Canevale tervei alapján. Az 1848-49-es szabadságharcban a város messzemenően kivette a részét. 1849. január 5-én Görgey itt adta ki váci nyilatkozatát. Április 10-én Damjanich János és Klapka György tábornokok itt verték meg Götz seregét. Ugyanez év július 15-én visszavonulóban Görgey Paszkevicsek előőrseivel vívott csatát a város mellett.

BIATORBÁGY ■ Két település összevonásából keletkezett nagyközség Pest megyében, régebben Pilis vármegyében. A XV. században említik külön Biát és Torbágyot. 1931. szeptember 13-án Matuska Szilveszter felrobbantotta a biatorbágyi viaduktot, melyről a vonat lezuhant és 22 ember meghalt. Ez adott okot a statárium kihirdetésére.

PILIS ■ Apátság a Pilis hegységről elnevezve, Pilis vármegyében, ma Pest megyében található. 1184-ben IV. Béla alapította a pilisi ciszterci apátságot, melyben francia szerzetesek telepedtek meg. 1213-ban itt temették el a meggyilkolt Gertrúd királynét, II. András feleségét. 1524-ben IV. Béla király megerősítette Pilis kiváltságait. 1526-ban a törökök felégették a kolostort.

SZENTENDRE ■ a fővárostól 20 km-re, a Dunakanyar kapujában épült, igen szép fekvésű, történelmi és művészeti emlékekben gazdag város. A honfoglaló magyarok a jó legelőjű, a Duna által védett területet viszonylag rövid idő alatt benépesítették. Szentendrét és környékét a társfejedelem, Kurszán leszármazottai, a Kartal nemzetség tagjai kapták. Az államszervezés folyamán I. István még a névtelen falut 1009-ben a veszprémi püspöknek adományozta. Az itt kiállított oklevél nevezi meg először a falut S(ancti) And(reas) alakban. A település nevét a középkori plébániatemplom védőszentjéről, Szent András apostolról kapta. Szentendre minden bizonynyal városias település volt már a középkorban is, de oppidiumnak (mezőváros) csak a XVI. és XVII. században említik az oklevelek. 1684 júliusában Musztafa pasa Szentendre környékén támadt rá a szövetséges hadakra, melynek vezetője Lotaringiai Károly volt. A csatát a Bükkös-patak mentén, a Kőhegy alatt a szövetségesek nyerték meg a 21 000-es török sereggel szemben. Ezzel végleg elűzték a törököt innen. A pusztává lett Szentendrére a XVII. század végén szerb menekülthullám érkezett Csernijevics Arzén pátriárka vezeté-

sével. Megtelepedésükkel kezdődött Szentendre virágkora. Ekkor alakult ki a városnak a magyartól annyira elűtő, sajátos mediterrán jellegű szerkezete. 1659-ben a várost a Zichy család kapta meg. A város ekkor Pest megye harmadik legnagyobb ipari központja. A virágzó város hamarosan a szerbek kulturális és vallásos életének a központja lett. 1767-re ismét koronauradalom lett, ekkor csatolták a városhoz Izbéget. Mária Terézia a visszacszerzett uradalmat újra bérbe adta a lakóknak évi 6000 forintért. Kevésbé ismert, hogy a szerbek mellett szép számmal éltek itt görögök, római katolikus dalmátok, magyarok, németek és szlovákok is. A XVIII. század fellendülése után a 19. században megtorpant a fejlődés. Tűzvész és árvíz pusztította a várost. A magyar forradalom és szabadságharc nem érintette jelentősen, csupán egy 306 fős nemzetőrséget állítottak fel. A forradalom leverése után 1872-ben rendezett tanácsú város lett. Még 1880-ban felütötte fejét a városban a filoxéria. A szőlőművelésre berendezkedett település gazdasági élete majdnem teljesen összeroppant. A kiirtott szőlőtőkék helyén megindult a gyümölcsök termesztése.

VISEGRÁD ■ Vár és település a Dunakanyarban, a folyam jobb partján, Budapesttől északra, régebben Pilis-vármegyében, ma Pest megyében. Római erődje a K.r. u. IV. században épült a Sibrik-dombon. A IX. században szlávok lakták a vidéket, az elnevezés is tőlük ered. Várát a veszprémi püspökség 1009-es adománylevele már említi. 1082-ben I. László az ellene lázadó Salamont itt tartotta fogva. 1255 körül IV. Béla felesége, Mária újjáépítette a várat, s ekkor készült el a háromemeletes lakótorony, az ún. Salamon-tornya. Ebben az időben alakult ki a település a vár körül. 1317-ben Károly Róbert visszafoglalta Csák Mátétól a várat, s 1323 tavaszán Visegrád lett a királyi központ, itt követte el a királyi család ellen a merényletét Zách Felicián. 1330-ban elkészült a királyi palota is,

de az 1340-es tűzvész után Budára költözött a királyi udvar és a kormányziszervek is. 1335. novemberében Károly Róbert magyar, III. Kázmér lengyel, Luxemburgi Károly cseh király találkozásán az ellentétek elsímítása mellett szövetséget és kereskedelmi megállá-

podást kötöttek (visegrádi királytalálkozó). 1439. júniusában Albert király Visegrádra vitte a Szent Koronát, amelyet a király halála után Kottaner Jánosné udvarhölgy elloptott. 1473–1484 között Visegrádot gótikus stílusban (reneszánsz elemekkel) építette át

Mátyás király. 1543-ban Visegrád vára és a város török kézre került, de a hódoltság idején többször is gazdát cserélt. 1684-ben újték ki véglegesen a törököt innen. A XVIII. század elején felrobbantoták a várat, az új települést a királyi palota köveiből építették fel. A palota feltárása 1934-ben kezdődött el.

IRODALOMJEGYZÉK

VERESEGYHÁZINÉ KOVÁCS JOLÁN – VERESEGYHÁZI BÉ-LA: *A régi Magyarország vármegyéi és városai ABC-rendben*. Budapest, 1999, Anno Kiadó.

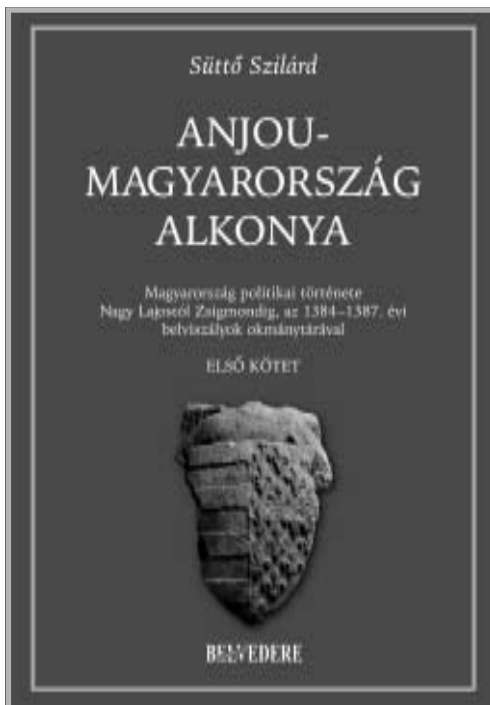
Révai Nagy Lexikon. Az ismeretek enciklopédiája. XV. kötet. Budapest, 1922. A Révai testvérek irodalmi intézet részvénytársaság.

PERCZEL GYÖRGY: *Magyarország társadalmi-gazdasági földrajza*. Budapest, 1996, ELTE Eötvös Kiadó.

www.vendegvaro.hu

www.budapestinfo.hu

www.mng.hu

SÜTTŐ SZILÁRD

Anjou-Magyarország alkonya

Süttő Szilárd évtizedes kutatásainak eredményét adja közre kétkötetes monográfiájában. Az első kötet első része Magyarország I. (Nagy) Lajos és I. Károly (Róbert) uralkodása közötti időszakának eseménytörténetét nyújtja az eddigi legnagyobb részletességgel. Munkájához a magyar és külföldi kódexirodalom mellett a Magyar Országos Levéltár vonatkozó középkori forrásanyagának teljes egészét felhasználta. A kötet második részében ennek a forrásjegyzéknek a pontos mutatóit közli, a második kötet okleveles függelékében pedig azok betűhív latin szövegét és magyar fordítását.

A páratlan munkát nemcsak a medievisztika iránt érdeklődőknek ajánljuk, hanem széles értelemben mindenkinek, akik segítséget keresnek egy európai jelentőségű rendi állam összeomlása rejtélyének megértéséhez.